

REMISSVAR
2024-06-11

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissvar avseende delbetänkandet Skolor mot brott (SOU 2024:17)

Stiftelsen Tryggare Sverige har fått möjlighet att avge yttrande över Skolsäkerhetsutredningens delbetänkande Skolor mot brott. Vi lämnar följande förslag och kommentarer.

Vi inleder med en sammanfattande bedömning av hur vi uppfattat uppdraget som Skolsäkerhetsutredningen haft. Vi ger därefter tre avgränsade förslag hur man skulle kunna lösa uppdraget under de kommande tio åren. Som bilaga skickar vi med de kommentarer som vi gjorde under remissarbetet beträffande det viktiga kapitel 18 i betänkandet, Konsekvenser.

Tryggare Sveriges sammanfattande bedömning

Inledningsvis vill vi meddela att vi ser mycket positivt på det gedigna arbete som Skolsäkerhetsutredningen nu presenterar. Det är mycket viktigt, och efterlängtat, att arbetet med att säkra våra skolor, alltså landets största utbildnings- och arbetsplatser, som samtidigt kallats "landets största brottsplats" av Brottförebyggande rådet (Brå), utvecklas och förstärks.

Vi håller i princip med om alla de förslag som läggs fram men vi är mycket osäkra på om de överhuvud går att genomföra i det korta perspektiv som nu föreslås eftersom bristerna hos de ansvariga myndigheterna tyvärr är legio idag. Eller, för att gå rakt på sak, det är omöjligt.

Vi tror därför att det är mer realistiskt att avsätta minst en tioårsperiod för att kunna vidta de åtgärder som föreslås och som krävs för att skolan ska bli en plats fri från brottsliga och kränkande handlingar.

De närmast ansvariga myndigheterna behöver följande stöd för att kunna utveckla och utföra sina brottsförebyggande uppdrag med önskvärda resultat:

Skolan bör tillföras specialister på skolsäkerhet i form av skolsäkerhetschefer, skolsäkerhetssamordnare och skolsäkerhetspersonal av olika slag. Professionella brottsofferstödjare bör finnas tillgängliga för elever och personal. En fungerande skolhälsovård och en aktiv, tillgänglig BUP-verksamhet ska ha tydligt formulerade uppdrag när det sker brott i skolmiljön. Kort sagt, ett förstärkt ledarskap till stöd för huvudmän och rektorer behövs i våra skolor för att klara de utmaningar som dagens säkerhetsproblem innebär.

En aktiv samordning mellan skola och socialtjänst krävs, där de orosanmälningar som skolan gör handläggs i stället för att bli liggande. Dessutom menar vi att socialarbetarnas utbildning måste ses över för att socialtjänsten ska kunna möta en ökande brottslighet och en brottslighet som går ner i åldrarna. (jmf. Riksrevisionens senaste rapport, (RiR 2024:9).

Förutom en förnyad socialtjänst som tar ansvar för orosanmälningarna från skolan samt brottsoffren, krävs operativa insatser från andra myndigheter, främst Brottsoffermyndigheten, Frivårdsmyndigheten samt länsstyrelserna. (Se förslag nedan).

Dessutom är det av vikt att den numera helt centraliserade Polismyndigheten förstår att brott av barn och ungdomar måste tas på stort allvar. Utbildning av tillräckligt många specialiserade ungdomsbrottsutredare och åklagare krävs. Vi vill också understryka vikten av att alla inblandade förstår att skolelever som utsätts för brott ska betraktas som just brottsoffer och därför har rättigheter i form av hjälp, stöd och skydd.

På kommunal nivå saknas i princip lokalt verksamma poliser som kan ta sin del av ansvaret, både vad gäller att akut hjälpa skolorna vid hot- och våldssituationer men också med att skyndsamt utreda de brott som rektorer anmäler. Hur polisen ska intervensera i skolan har diskuterats sedan förstatligandet 1965 när polisen började att lämna kommunerna. Problemet med avsaknad av lokalt verksamma poliser har sedan ökat genom den senaste polisreformen 2015, varefter många kommuner står helt polisfria. Visserligen har regeringen instruerat den nytillträdde Rikspolischefen att skicka ut poliser i lokalt arbete. Men den organisationsförändringen har ännu inte kommit i gång på allvar och det är svårt att se om den överhuvud implementeras; spåren förskräcker av misslyckade försök i form av kvarterspoliser på 1960-talet, närpoliser på 1990-talet, "en polis per skola" på 2000-talet och en havererad polisreforming 2015. Dessa problem har inte blivit lättare att hantera mot bakgrund av att de nationella brottsförebyggande program 1996 och 2016 har haft svårt att få fäste i

kommunerna samt att den brottsofferreformerings som genomfördes i början av 2000-talet inte kan ses som något annat än ett misslyckande.

Ett övergripande omtag behövs alltså i kommuner och inklusive i skolor beträffande hur säkerhetsfrågorna måste professionaliseras på ett helt nytt sätt. Vi ser alltså vikten av att grundligt implementera de omfattande och kanske för många inblandade också omvälvande förslag, som Skolsäkerhetsutredningen förtjänstfullt levererat. Genom ovanstående beskrivning gällande genomgripande förändring och utveckling på nationell och lokal nivå skall förstås, att det korta tidsperspektiv som föreslås i utredningen inte är genomförbart utan ovanstående tidskrävande förändringar.

Vi bedömer alltså att ingen av våra befintliga myndigheter har förmåga att ensamt fullgöra de krävande förändringsuppgifter som krävs för att skapa säkerhet i våra skolor. Vi måste hitta nya lösningar.

Tre förslag till lösning

1. Inrätta en tioårig Skolsäkerhetsmyndighet som får ansvaret

Vi föreslår därför att implementeringsansvaret läggs på en nybildad, skräddarsydd och tillfällig under tio år inrättad Skolsäkerhetsmyndighet. Den nybildade myndigheten, som bör ta över och bygga på de erfarenheter som redan finns i form av det hos Brå sedan några år befintliga Centret mot våldsbejakande extremism (CVE), skulle alltså få tio år på sig att (direkt under Finansdepartementet och ESO-delegationen) hjälpa kommunerna att implementera en modern och heltäckande skolsäkerhet, med statlig finansiering till stora delar.

Den nya myndighetens utvecklings- och implementeringsuppdrag ska bygga vidare på det arbete som Skolsäkerhetsutredningen nu redovisat i sina betänkanden och på de remissvar som kommer att komplettera utredningen. Ny forskning ska uppmärksammas och beaktas som en del av implementeringen, för att förstå vilken avgörande roll som skolan kan spela för att fostra elever som avhåller sig från att begå brott. (Se nedan "När brott blir ett acceptabelt handlingsalternativ"-Wikström, april 2023).

Det omfattande uppdrag som vi ser framför oss skulle enklast under tioårsperioden kunna delas upp i fem utvecklingsområden (som kan sjuösättas med lite olika tidshorisonter).

Viktigast blir att komma i gång med är det brottsförebyggande arbetet, där vår utvärderade brottsförebyggande modell *Tryggare Skola* är ett användbart verktyg. Det ligger rätt i tiden eftersom kommunerna har ett motsvarande arbete på gång sedan mindre än ett år tillbaka. Om det brottsförebyggande arbetet i våra skolor kan komma igång på motsvarande sätt så kommer brottsligheten garanterat att minska. Det skulle i sin tur innebära en minskad arbetsbörda gällande den tunga ansvarsdelen *brottanmälan*.

a. Utvecklingsområde Brottsförebyggande

Denna del handlar om att utredningens förslag om att skolan inte är en allmän plats och att det ska vara möjligt att kontrollera väskor och att göra en ytlig kontroll av de inpasserade, godkänns av riksdagen. För första gången i skolans historia skulle vi då få möjlighet att kontrollera både själva skolområdet och kontrollera den som vill komma in på skolan. Obehöriga kan alltså stoppas från att komma in på skolan/arbetsplatsen och kontroll av att den inte har något olämpligt med sig kan genomföras. Skolan skulle därmed jämföras med och bli likvärdig andra typer av arbetsplatser.

Viktiga delar att utveckla är *ordningsregler* för att försöka reglera bort de friktioner som ligger bakom flertalet brott och ordningsstörningar. Till exempel (ingen fullständig uppräkningslista); Tillträdesskydd, inpasseringskontroll av elever, personal, föräldrar, utomstående, visitationer, kontroll av väskor, mobiltelefon- och datoranvändning, rutiner för olika ingripandesituationer, regler för användning av väktare, hantering av brottsdrabbade, hantering av elever med skyddade personuppgifter, användning av övervakningskameror, regler för fotografering, hämtning av elever som skolkar, besöks- och mötesprocedurer för vårdnadshavare och anhöriga, kontroll av skolkorridorer, kontroll av toaletter, kontroll av omklädningsrum, rastvaks- och måltidsvaksverksamhet, kontroll av cykelparkering, bilparkering, mc-parkering, hantering av politiska manifestationer m.m. Självklart måste regleringen följas upp kontinuerligt för att få avsedd effekt.

Att utveckla det brottsförebyggande arbetet är förstås särskilt svårt för skolor som ligger i så kallade utsatta områden (eller hämtar elevunderlaget från sådana områden). Skolelever som tillhör gäng måste uppmärksammas extra mycket, likaså elever som redan i tidig ålder gjort sig skyldiga till grov våldsbrottslighet. I dessa fall måste andra myndigheter hjälpa till, särskilt Frivårdsmyndigheten. I denna del finns många erfarenheter att hämta från andra länder med hög gängbrottslighet. I Sverige har både Riksrevisionen och fackliga organisationer tydligt pekat på dessa "nya" svårigheter att kunna hantera gängtillhörighet och grov våldsbrottslighet, inte minst för skolpersonal, samt även de ökade hoten riktade direkt mot socialarbetare, socialchefer, lärare, rektorer m.fl.

b. Utvecklingsområde Brottsofferhantering, utvecklat ansvar för Frivården och ett nytt och modernt Tillsynsansvar för våra länsstyrelser

Särskilda krav bör ställas så att de som ändå drabbas av brott under skoltiden blir behandlade på rätt sätt, med hjälp, stöd och skydd. Vi menar alltså att "brottsoffret ska sättas i centrum", på allvar. Stiftelsen Tryggare Sverige förespråkar att Brottsoffermyndigheten i Umeå byggs ut för att i princip finnas på plats i varje svensk kommun. Brottsoffermyndighetens specialister ska med rent operativa insatser kunna hjälpa till även i skolorna, för att stödja de elever och lärare som drabbats av brott.

Tyvärr ser det ut som om även den grova brottsligheten går allt längre ner i åldrarna, till våra ungdomar men också till unga barn. Detta medför att skolorna måste kunna hantera unga brottsutövare när de befinner sig i skolan. Skola och socialförvaltning kommer avseende detta att behöva hjälp av kriminalvård och frivårdsmyndigheter, som bör få en ny aktiv roll i kommunerna.

Frivården måste få ett nytt ansvar när unga som frigivits återkommer till kommunerna efter avtjänat straff, särskilt om det är barn och ungdomar som kommer tillbaka till skolan.

Frivården måste också få ett nytt ansvar när unga som frigivits återkommer till kommunerna efter avtjänat straff, särskilt om det är barn och ungdomar som kommer tillbaka till skolan. En förstärkt och aktiv frivård kan med rätt resurser skapa goda alternativ till de återfall till brottslig verksamhet som idag är allt för vanliga. Stora resurser måste satsas på denna kategori, enorma förtjänster finns att hämta hem för staten och enskilda.

Till *länsstyrelsernas* arbetsuppgifter bör läggas ett nytt ansvar för att inspektera att den övergripande inre säkerheten fungerar. I dagsläget är den inre säkerheten utmanad på sätt som vi aldrig upplevt tidigare i den moderna historien. Sedan mer än tio år har många av landets kommuner haft svårt att upprätthålla svensk lagstiftning och parallellsamhällen eller skuggsamhällen har vuxit fram. Alltför många människor befinner sig utanför rättssamhällets ramar och en genomgripande förändring krävs med hjälp av regeringens förlängda arm, Länsstyrelserna.

I det kommande arbetet med att bygga ett helt nytt civilförsvar måste länsstyrelserna därför få ett utvecklat tillsynsansvar för att kunna garantera att den inre säkerheten i våra kommuner, inklusive skolsäkerheten, hålls på en i vart fall lägsta godtagbar nivå i samtliga 290 kommuner. Ingen kommun får tillåtas

missköta denna inre säkerhet; vi kan inte tillåta att det finns "skurkkommuner" som sprider brott till sina grannkommuner genom att bland annat göda den organiserade brottsligheten. Det kommunala självstyret kan inte gå så långt utan statens ansvar måste få ta över för att rädda landets inre säkerhet. Hur ett sådant förslaget tillsynsansvar ska utformas på ett effektivt sätt måste arbetas fram parallellt med arbetet med det nya civila försvaret.

c. Utvecklingsområde Säkerhetspersonal och teknikanvändning

Stiftelsen Tryggare Sverige är övertygade om att det kommer att behövas säkerhetsutbildad personal i våra skolor och skolförvaltningar i form av specialutbildade skolsäkerhetschefer, skolsäkerhetsamordnare med flera. Den privata säkerhetsindustrin borde kunna utveckla nya modeller för att bli en kraftfull del i den nya skolsäkerhet som måste utvecklas. Utländska erfarenheter måste tas om hand. Användning av kameror och annan säkerhetsteknik kommer också att behövas och där ligger företagen redan långt fram.

d. Utvecklingsområde "Straffrättsdelen/lagstiftning"

Förslagen om att rektor framöver får en anmälningsskyldighet, om orosanmälningar, om ingripande av personal i akuta våldssituationer har varit svåra att hantera för dagens chefer och personal. Under vårt remissarbete har vi läst många historier om att inte minst lärarna känner sig vilsna och därför "inte vågar ingripa" av rädsla att bli av med jobbet etcetera. Dessa frågetecken måste nu rätas ut.

Vi uppfattar att det fortfarande råder oklarheter kring dessa punkter, trots den nya skollagen 2010, om hur man ska hantera elever som missköter sig. Det är också oklart vad lärare och annan personal får göra för att återställa ordningen. Lärare och annan personal tycks vara osäkra på vilka rättigheter och skyldigheter de har att ingripa vid brott och ordningsstörningar. Fortfarande kan höras lärare som uttalar att de är "rädda för att ingripa" eftersom de kommer att bli anmälda och därmed riskerar att mista jobbet.

Skollagen är också enligt vår uppfattning redan obsolet på flera områden; säkerhet har kallats för trygghet, brott för kränkning medan lag och ordning kallas för studiero – det blir en förvirrande läsning. Likaså ser Stiftelsen Tryggare Sverige att många rektorer är vilsna när det gäller att tillämpa denna del av juridiken. Polisanmälan bör vara huvudregeln vid brott. Om rektor är osäker bör en polisanmälan ändå göras och polisen får därefter göra sin bedömning.

Vi menar att det måste vara Åklagarmyndigheten som under de närmaste åren går in och tar ansvar för att styra upp och reglera dessa processer så att "de rätta

brotten” kan komma vidare till domstolarna för prövning – rektorerna måste få hjälp att komma rätt innan erforderlig praxis satt sig. På sikt måste vi säkert också ha specialutbildade skolåklagare som hanterar de brott som uppdragas i våra skolor.

Likaså måste brottsoffren lyftas fram och tas om hand; Brottsoffermyndigheten måste ta sitt ansvar för att tillsammans med Åklagarmyndigheten styra upp hur brottsoffrens rättigheter ska kunna garanteras också i skolmiljön.

Som en del i den samlade utvecklingen av skolsäkerheten är det alltså hög tid att under den kommande tioårsperioden revidera den gällande Skollagen, snart femton år efter dess ikraftträdande. Vi har i tidigare yttrande föreslagit att ett helt nytt andra kapitel borde tas fram som samlar alla olika säkerhetsfrågor som en modern skolverksamhet omfattar – och kommer att omfatta. Det är därvid viktigt att tidigt slå fast att det är säkerheten i våra skolor som vi ska värna. I dagsläget talas i stället hellre om trygghet, om kränkningar och andra begrepp som är sekundära i förhållande till säkerhetsfrågorna, se ovan. Detta förhållande borde manifesteras genom att säkerhetsfrågorna placeras tidigt i Skollagen, som ett nyskrivet andra kapitel.

2. Använd den bästa kriminologiska forskningen för att skapa förståelse för skolans närmast avgörande roll för att kunna fostra bra människor som inte begår brott

Vägledande för det brottsförebyggande arbetet mot den nolltolerans som vi måste eftersträva är professor P-O Wikströms forskning där skolan, näst familjen, är den viktigaste institutionen för att kunna förstå orsakerna till brott och därifrån kunna minska brottslighet.

Wikströms senaste rapport på svenska heter ”När brott blir ett acceptabelt handlingsalternativ” (Stockholms Handelskammare, 2023.). Däri gör han en analys av brottslighetens orsaker och dess implikationer för inriktningen av det brottsförebyggande arbetet.

Under avsnitt 4.1.4, ”Skolan är troligtvis samhällets bästa chans att påverka barn och ungdomars lagrelevanta moralbildning” skriver han följande:

”Även om det är viktigt för samhället att söka uppmuntra och ställa krav på föräldrar att ta ansvar för deras barns lagrelevanta moralbildning är det naturligtvis så att det är lättare för samhällsaktörer (politiker, praktiker) att vidta verksamma åtgärder för att påverka moralbildningen i skolmiljön än den som sker i hemmiljön. Strategier och åtgärder för att påverka den lagrelevanta

moralbildningen i skolmiljön är förmodligen samhällets bästa chans att påverka barn och ungas moralbildning, särskilt när det gäller barn och unga där det finns ett behov att kompensera för brister i den lagrelevanta moralbildningen i familjemiljön. Mina egna erfarenheter av den lokala brottspreventionen är dock att skolan kan vara en av de svåraste offentliga aktörerna att engagera i det brottsförebyggande arbetet. Som en lärare sa till mig i en diskussion av dessa frågor: vi lärare är här för att lära barnen att räkna och skriva inte för att uppfostra dem, det får deras föräldrar göra". Problemet är bara, eftersom barn och ungdom spenderar så stor del av sin tid under uppväxten i skolan, att oavsett vad lärare och andra som arbetar i skolan tycker i frågan, så har vad de gör och inte gör konsekvenser för elevernas moralbildning (och är av särskild betydelse för de barn vars hemmiljö brister i den lagrelevanta moralbildningen)".

När Wikströms rapport tas i beaktande blir det alltmer självklart att det måste råda ordning och reda i skolan för att den enorma potential som han tillskriver skolan att kunna forma barn och unga till ansvarsfulla personer i framtiden, ska kunna tas tillvara.

I stället har eleverna i allt för många skolor tidigt kunnat se att det är de "starka" som får bestämma. Elevdemokrati, elevinflytande, trygghetsregler med mera har i praktiken saknat verkan. Att det varit omöjligt att upprätthålla svensk lag i många av våra skolor har också försvårat det brottsförebyggande arbetet; utöver familjen är skolan den viktigaste platsen för att lära unga människor vad som är rätt och vad som är fel. Professor Per-Olof Wikströms forskning visar på det svek som det innebär när generationer av redan utsatta elever inte fått den "andra chans" som det innebär att under sin skoltid erhålla den fostran och den moral som hjälper dem att bli goda och laglydiga medborgare.

3. En säker skola blir också den bästa grundstenen för det framtida civila försvaret

Hela den utveckling av skolsäkerhetsarbetet som vi föreslår är en av de självklara byggstenarna i det nya civila försvaret. Det är i skolan som den unga befolkningen ska fostras och skolas in så att de får en chans att känna trygghet och kunna bli ansvarskännande medborgare. Att skolan därför måste vara en brottsfri zon med nolltolerans mot till exempel hot och våld blir därför en självklarhet.

Det politiska arbetet med att nu utveckla ny skolsäkerhet måste bygga på en motsvarande konsensus som den nyss avslutade Försvarsberedningen uppvisade. Alltså, samtliga partier måste vara överens om vägen framåt så att eventuella

TRYGGARE SVERIGE

TILLSAMMANS GÖR VI SKILLNAD

kommande regeringsskiften inte slår undan benen för en sådan inriktning som Stiftelsen Tryggare Sverige nu föreslår.

Det politiska arbetet med att nu utveckla ny skolsäkerhet måste bygga på en motsvarande konsensus som den nyss avslutade försvarsberedningen uppvisade. Alltså, samtliga partier måste vara överens om vägen framåt så att eventuella kommande regeringsskiften inte slår undan benen för en sådan inriktning som Stiftelsen Tryggare Sverige nu föreslår. I kraft av detta bör finansdepartementet ansvara för finansieringen av den säkerhetsreformer vi nu diskuterar. Det är hög tid att det avsätts tillräckliga statliga budgetmedel för att under en kommande tioårsperiod bygga en ny skola som vilar på rättsstatens grund, oavsett huvudmän; staten måste betala alla förbättringar som behövs.

Detta yttrande avges av generalsekreteraren Magnus Lindgren efter föredragning av förre polischefen och juristen Karl-Åke Pettersson, förre kriminalkommisarien Bo Hägglund och kriminologen Matilda Wewel.

Vänliga hälsningar,

Magnus Lindgren
Generalsekreterare, fil.dr.

Stiftelsen Tryggare Sverige
Carl-Gustaf Lindstedts gata 3
104 31 Stockholm
Telefon: 08-29 20 00
Hemsida: www.tryggaresverige.org

Bilaga: "Arbetsmaterial" med vissa kommentarer till sakuppgifter ur det viktiga Kap 18, "Konsekvenser"

18.1 (s. 344) ..."föreslås träda i kraft den 1 juli 2025". Låter alldeles för tidigt; berörda myndigheter har inte en chans att hinna förbereda sig så snabbt.

18.1.2 (s. 345) Beredskap för våldssituationer. Det är otillräckligt att bara förbereda sig för våldssituationer. Ur ett brottsförebyggande perspektiv måste vi också alltid försöka förbereda oss för de hotsituationer som tyvärr är alltmer frekventa i dagsläget. Under arbetet med denna remiss har flera rektorer och lärare till oss uttalat att särskilt hotsituationer ökar starkt och är mycket svåra att skydda sig mot. Också Riksrevisionen har nyligen rapporterat om samma sak. Vi föreslår att kapitlet bör heta "Beredskap för hot- och våldssituationer" för att kunna svara upp mot ökningen av hoten mot skolor och inte minst mot enskilda lärare och rektorer.

18.1.3 Tillträde till verksamhetens område

Mycket bra att denna fråga blir klarlagd; skolområden ska inte vara allmänna platser utan vara avsedda endast för elever och skolpersonal. Obehöriga personer utan giltigt ärende ska inte befinna sig på skolområdet och ska kunna avvisas för att inte begå olaga intrång. På sikt kan med denna reglering också tillräckliga staket och andra avspärningar sättas upp om det bedöms nödvändigt samt tillräckliga skyltar.

18.1.4 Undersökning av väskor och andra föremål

Också mycket bra att denna fråga regleras. Men inte tillräckligt att skolan en dag i förväg måste besluta om att sådan undersökning ska fullgöras. Huvudregeln borde i stället vara att alla väskor som någon vill föra in på ett skolområde ska kunna undersökas när som helst och utan att behöva åberopa husrannsakan och annan juridik på sätt som beskrivs på många sidor i betänkandet.

Ett sådant förhållande är för krångligt och för byråkratiskt. Ungdomar är idag vana att både bli visiterade och få sina väskor genomsökta för att överhuvud komma in på olika evenemang, inte minst inom idrotten, i samband med festivaler med mera. Här borde gälla samma sak när man går i en skola så är det skolan som disponerar dessa frågor för att kunna upprätthålla säkerheten på ett rimligt sätt. Som elev har man en överenskommelse med skolan att skolan har den här rätten. Samma möjlighet bör också gälla i förskoleklass.

18.1.5 Misstanke om brott

Bra att denna anmälningsskyldighet nu införs för att räta ut alla tidigare missförstånd och hemsnickrade idéer. Det borde därför övervägas om rektorer kan ta stöd av erfarna jurister när de ska fatta beslut om att göra polisanmälan eller inte. Vi föreslår att en kopia av systemet med "auditörer" utvecklas som stöd till rektorerna på samma sätt som regementschefer alltid haft när dessa ska tillämpa sin bestraffningsrätt. Likaså måste skolorna få garantier från polisen att de är beredda att ta emot en polisanmälan så att de inte, som ofta sker idag, skriver av den med vändande post. Särskilt utbildade poliser och åklagare ska alltid omedelbart hantera dessa anmälningar, i normalfallet genom att infinna sig på skolan för att omgående kunna träffa den elev som anmäls. Särskilda brottsofferstödjare ska samtidigt ta hand om eventuella brottsutsatta och skolhälsovården ska också stå beredd att hjälpa till.

18.1.6 Respekt för lagar och andra regler

Bra (och självklart) att skolan ska förmedla kunskap om den lagstiftning som gäller i Sverige. Dock bör ordet "respekt" inte användas i detta sammanhang eftersom det ordet ofta förknippas med våld och maffiaverksamhet.

18.2 Utgångspunkter för konsekvensanalysen

Detta stycke belyser på ett bra sätt rådande situation. De oklarheter som hittills förekommit ligger förstås till grund för att brottslighet, hot och våld har ökat på för många av våra skolor. Med den nuvarande skollagen har ingen riktigt vetat vilka regler som gäller när brott sker på våra skolor. Stiftelsen Tryggare Sverige klassade oredan i skolorna som en av de tre utgångspunkterna när vi bildade Stiftelsen för 16 år sedan. Brå beskrev redan då att skolorna är landets vanligaste brottsplatser och vi menade att det inte kan få fortsätta på det viset.

Vi krävde därför redan då att det i våra skolor måste råda nolltolerans mot hot och våld. Tyvärr har våra krav inte tagits i tillräckligt beaktande och situationen idag är värre än någonsin. Stycket 18.2.1 bär väl vittnesmål om just den oreda som nu gäller. Ingen vet riktigt varken omfattningen av misstänkta brott i skolmiljön, eller hur stor andel av brotten som polisanmäls.

Avslutningen inger ändå visst hopp om framtiden när man skriver följande: "Att bedöma konsekvenserna av våra förslag är i flera avseenden förenat med svårigheter. Det övergripande syftet med förslagen är att involvera skolväsendet i ett arbete för att motverka brottslighet och öka säkerheten inom skolan och i samhället i större utsträckning och mera systematiskt än vad som är fallet idag".

Vi menar att det stycket är den helt centrala beskrivningen som illustrerar hur illa ställt det är med säkerheten i våra skolor i dagsläget. Inte sällan har vi under arbetet med denna remiss fått höra att säkerhet har förväxlats med trygghet, brott har kallats för kränkning och att våra skolor ska vara helt öppna för besök av envar och därför inte får hållas låsta.

Trots att skollagen är en relativt modern produkt (2010) har vi inte träffat någon enda ansvarig som helt kunnat redogöra för hur systemet med ordning och reda ska tillämpas i våra skolor. Fortfarande är många lärare okunniga om sina rättigheter och skyldigheter när det gäller att hålla en lägsta godtagbar nivå på just säkerheten. Att det under senare år också tillkommit att många lärare numera utsätts för hot från föräldrar på sätt som aldrig förekom tidigare gör att situationen på många skolor är allvarlig. Dagens lärarutbildning ger inte tillräcklig kunskap i dessa frågor, vilket bidrar till osäkerheten.

I vårt inledande stycke i detta remissvar ovan har vi tagit höjd för dessa problem och försökt komma med förslag på hur regeringen borde gå vidare med denna remiss.

18.2.1 Särskilt om konsekvenserna av en anmälningsskyldighet för brott
Vi är positiva till att det införs en anmälningsskyldighet men vi är osäkra på hur den ska genomföras i praktiken för att hela systemet ska fungera; detta blir en av de viktigaste frågorna för den av oss föreslagna nya Skolsäkerhetsmyndigheten att reda ut.

I detta stycke redovisas på ett tydligt sätt hur svårt det blir att försöka konsekvenserna av en sådan anmälningsskyldighet. Där beskrivs att alla uppgifter i detta sammanhang "är förenade med betydande osäkerhet och att det finns olika felkällor som kan medföra att den uppskattning som rektorerna har gjort är missvisande".

Även omfattningen av brottsligheten i våra skolor är svårbedömd. Brå redovisar i sin senaste skolundersökning om brott 2022 att ungefär hälften av eleverna i årskurs nio uppgett att de utsatts för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott minst en gång under det senaste året. Skolan var den vanligaste brottsplatsen för både lindrig och grov misshandel, samt för fysiska sexuella kränkningar bland pojkar.

Utredningen skriver vidare att det är svårt att utifrån dessa uppgifter uppskatta såväl omfattningen av misstänkta brott i skolmiljön som den andel av brotten som polisanmäls. Det är vidare svårt att förutse utfallet av den anmälningsskyldighet

som nu föreslås och det råder osäkerhet om hur stor andel av brotten som begås i skolmiljön som kommer att komma till skolans kännedom.

Detta stycke sammanfattas med att det inte är möjligt att på ett tillförlitligt sätt uppskatta hur antalet polisanmälningar från skolor kommer att utvecklas. Det kan emellertid konstateras att skyldigheten att anmäla är ny för skolan. I den mån det tidigare funnits en ambivalent inställning till om skolan över huvud taget bör polisanmäla misstänkta brott, innebär bestämmelsen en tydlig skyldighet att göra så. Det framstår sammantaget att bestämmelsen kommer att leda till att antalet anmälningar ökar.

18.3 Konsekvenser för statliga myndigheter

Här sägs att Polismyndigheten kan komma att få en ökad arbetsbelastning som i viss utsträckning kan föras vidare till Åklagarmyndigheten och domstolarna.

16.3.1 Konsekvenser för myndigheter i rättskedjan

I detta stycke lyfts en farhåga som innebär att resursbrister kan leda till att brott som polisanmäls inte utreds och att syftet med att skolan polisanmäler ett misstänkt brott därmed går förlorat. Man skriver vidare att trots att Polismyndigheten är skyldig att ta emot och utreda brottsmisstankar som anmäls, är det ofrånkomligen så att utredningsresurserna hos Polismyndigheten är begränsade. Det bör betonas att en stor del av anmälningarna från skolor kommer att avse brottsmisstankar mot personer under 18 år, vilket innebär ett krav på skyndsam handläggning hos Polismyndigheten, se 1 paragrafen LUL.

Stiftelsen Tryggare Sverige delar inte denna beskrivning. I dagsläget är det Rikspolischefen som ensam har all makt att sätta av erforderliga polisresurser så att den brottslighet vi nu diskuterar, mot våra barn och ungdomar, ska kunna hanteras och utredas på ett acceptabelt sätt. Tidigare fanns det lokala politiker i form av polisstyrelseledamöter och självständiga polischefer som kunde ha egna uppfattningar om användningen av polisresurserna, men numera saknas dessa kategorier. Det finns därför inga ursäkter att komma med, om polisen inte skulle fullgöra de uppgifter som de har författningsenlig skyldighet att utföra.